A/A: 1255253
Εντυπο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Ημ/νία: 22/03/2005
Σελίδα: 29
Κατηγορία: Κριτική θεάτρου

Θέατρο για «μυημένους»;

Της ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΜΑΤΖΙΡΗ

Και στην Ελλάδα είναι γεγονός, καιρό τώρα, η παγκόσμια τάση αποσύνθεσης των δραματουργικών συμβάσεων του παρελθόντος με τις καθησυχαστικές έννοιές τους, όπως άρτιοι χαρακτήρες, γραμμική αφήγηση, ηθική ευταξία, αισιοδοξία για την ουτοπία. Μπρος σε μία πραγματικότητα που δεν αναγνωρίζει πλέον καμιά σιγουριά, το θέατρο δεν μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστο. «Ολες οι λογικές ιστορίες που κάποτε λέγαμε στους εαυτούς μας για να βγάλουμε κάποιο νόημα από τη ζωή έχουν καταρρεύσει» (Χάινερ Μίλερ).

Μη πλοκή, μη ιστορίες, θραύσματα χαρακτήρων και λόγου, σωματικές εικόνες που συχνά παραπέμπουν σε fitness-clubs, ποπ-συμβολισμοί, τεχνολογική θεαματικότητα και πολλή ελευθεροφροσύνη συνιστούν και για τους δικούς μας καινοτόμους μία επανατοποθέτηση μορφής και περιεχομένου, η οποία άλλοτε, συνεπαρμένη από τις πρακτικές της εισαγόμενης θεατρικής πρωτοπορίας, απολήγει σε μοδάτο θέατρο-ντιζάιν, αποτελώντας η ίδια μέρος της βιομηχανίας της ψυχαγωγίας που κατακρίνει, και άλλοτε έχει τη ζωοφόρο δύναμη της καινούργιας έκφρασης και της αντίστασης «σε έναν κόσμο που δεν διορθώνεται» (Κάριλ Τσόρτσιλ).

Αντίθετα με τους Ευρωπαίους, το ελληνικό κοινό δεν έχει ακόμη κουραστεί να είναι επιφάνεια προβολής και πεδίο πειραματισμών των εκάστοτε οραματιστών. Αυτό διαπιστώσαμε στη φετινή παράσταση του Theseum Ensemble «2004 - An invitation to dance», (διότι «ο χορός μοιάζει να είναι η τελευταία ψυχαγωγία του ανθρώπου»), της οποίας τα «hype» γυμνάσια παραβατικότητας οι θεατές παρακολουθούσαν χαλαροί, με εύχαρι περιέργεια, βοηθούσης και της σπουδαίας χουρμαδόπιτας...

«Πανευτυχής εθελοντής»

Για κάποιους το θέατρο του Μιχαήλ Μαρμαρινού είναι η επιτομή της ναρκισσευόμενης αυθαιρεσίας. Για άλλους -και για την υπογράφουσα- είναι η πολυτέλεια της ανένταχτης φαντασίας, ένα περήφανο ξεπόρτισμα από τη δικτατορία των μίντια και της εξαθλιωτικής λογικής. Η άλλη ματιά πάνω στη συλλογική καθημερινή μας τρέλα. Οι παραγωγές του εμπνέονται από την επικαιρότητα και επιστρέφουν σε αυτήν -στο κοινό- με την κοφτερή παρατηρητικότητα των παιδιών, μια βουδιστική απουσία επιθετικότητας και παιγνιώδη ελευθεριότητα με τονωτική επιρροή πάνω στην κουρασμένη νοοτροπία μας.

Το ελάττωμα του Μαρμαρινού είναι η υπερβολή, η οποία πάντα βολευόταν μέσα στη γενική ευεξία. Στην αναρχία της αυθαιρεσίας διέκρινες κανόνες στιλιστικής αρμονίας και θεματικής διαύγειας. Φέτος το αντικείμενο βρίσκεται εκτός ελέγχου. Φρέσκιες ιδέες, όπως η συζήτηση περί εθελοντισμού («ήθελα να βιώσω πράγματα, ήμουν συνέχεια ανάμεσα σε σημαίες», ή «βοήθησα την ιστορία, έστω και σαν υποσημείωση»), η άμιλλα από άλλη σκοπιά («πρωταθλητισμός είναι να μη θυμώνεις πολύ», «να κόβεις μια βλαβερή εξάρτηση», «να γερνάς αντέχοντας τον πόνο»), οξυδερκή σχόλια, λεπτή ειρωνεία (πάντα χωρίς μοχθηρία, πώς γίνεται;),

ηθοποιοί με σκηνική προσωπικότητα - εκτροχιάζονται σε ασύλληπτη φλυαρία, «εμπεδωτικές» επαναλήψεις, αχρείαστη υπερκινητικότητα, ζουμαρίσματα με νόημα σε στάσεις και συμπεριφορές άνευ νοήματος, σε έντεχνες απεικονίσεις ζωής ως σχόλια των φυσικών απεικονίσεων ζωής που συνιστούν σήμερα τη ζωή μας.

Το μέτρο είναι μία αρετή που ο Μαρμαρινός θα πρέπει να συμπεριλάβει στους κανόνες της ορμητικής φαντασίας του. 33 (!) δείγματα «φθηνοτράγουδων» δεν αποδεικνύουν ότι «όσο πιο ανόητα είναι τόσο μεγαλύτερες αλήθειες λένε», απλώς μας θυμίζουν πως η γραμμή ανάμεσα στην πρωτοτυπία και την ανοησία είναι πολύ λεπτή.

Επτά ηθοποιοί τραγουδούν, τρώνε, χορεύουν, κάνουν τροχοπέδιλα και κοιλιακούς, βλέπουν ΤιΒι (τους Ολυμπιακούς) ή εμάς, αποκοιμιούνται. Κάποια στιγμή ξεχνιόμαστε στο ωραίο τραγούδι του Λου Ριντ ή στις νότες του Καμαρωτού. Το κακό με τη θεωρία «κάνω ό,τι θέλω, είμαι ό,τι θέλω, δεν υπάρχουν όρια», είναι ότι ανοσοποιεί. Είναι καιρός για ανασυγκρότηση της ουσίας. Και από αυτή ξέρει ο Μαρμαρινός. Παίζουν: Α. Κατέχης, Σ. Κεκέ, Μ. Πανουργιά, Γ. Στνακόγλου, Θ. Τζήμου, Ι. Τσιριγκούλη, Ε. Τσαβέ.

«The Day Before»

Μια αντίστοιχη εικόνα σύγχυσης αποκομίσαμε και από το «Πολύ Μακρυά» (μετάφραση Χ.Μ. Παγκουρέλη) της Κάριλ Τσόρτσιλ στο «Αμόρε». Σε ένα περιβάλλον σουρεαλιστικά άδειο από νόημα, η γνώση της πραγματικότητας και του εαυτού, παρά τη συσσώρευση συνειρμών, υπονοούμενων, συμβόλων, παραμένει αμετάφραστη.

Σε αυτό το προτελευταίο έργο της σημαντικότερης σύγχρονης Βρετανίδας συγγραφέως, υπαινιγμοί άγριας ανατριχίλας ανθρώπινου αλληλοαφανισμού και περιβαλλοντικού εφιάλτη εναλλάσσονται με αθώα κουβεντολόγια ανάμεσα σε γελαστές θείες, περίεργες ανιψιές και «άσχετους» καπελάδες. Ο εύθυμος και ανώδυνος κόσμος της μόδας σε μια μεγαλειώδη τσορτσιλική αντιπαράθεση με τους μαζικούς φόνους του παρελθόντος και -το φρικωδέστερο- με τον οικουμενικό τρόμο του παρόντος, για τον οποίο όπως είπε ο Τσόμσκι «πρέπει ειλικρινά να ανησυχούμε».

Πάντα στις επάλξεις με θέματα της ζωντανής πραγματικότητας και με την ασύλληπτη ευχέρεια μιας συνεχώς ανανεούμενης αισθητικής -είναι σαν κάθε θέμα της να «ενδύεται» τη δική του αφηγηματική γλώσσα- η Τσόρτσιλ με τη μυστηριώδη και οξυδερκή αλληγορία της αγγίζει το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα της εποχής μας: το ανείπωτο χάος στο οποίο ωθούμαστε από την πολιτική απληστία του κέρδους.

Μια σημαντική ευκαιρία για θεατρική περισυλλογή. Για τη σκηνοθεσία (Βίκυ Γεωργιάδου) το ιδιοσυγκρασιακά ελλειπτικό κείμενο της Τσόρτσιλ μοιάζει αντίθετα ευκαιρία για την ανάπτυξη ενός παράδοξου θρίλερ στην εξοχή, κάτω από ένα περίοπτο αστρικό σύμπαν, έναν θείο άφαντο στις ύποπτες νυχτερινές υποθέσεις του, μια συνένοχη θεία, πέντε «μίκυ μάους» να αλλάζουν πυρετωδώς σκηνικά και μετά από κάμποσα κενά δράσης, έναν μυστηριώδη καπελά παραδομένο στην κατασκευή εξαντρίκ καπέλων.

Η παράσταση διογκώνει ό,τι παίρνει διόγκωση. Βασικά όλα. Το σκηνικό (Ειρήνη Σαριμούτσου), μια ανούσια Παιδική Χαρά από πολύχρωμη πλαστικούρα (ρυάκια, παρτέρια, γρασίδι), πάνω από την οποία πλανιέται από την πρώτη στιγμή σαν χοντροειδής αντίστιξη ένα κλίμα ζόφου. Θεία (Λένα Κιτσοπούλου), ανιψιά (Μαρία Σκουλά) και Καπελάς (Γιάννος Περλέγκας) είναι τόσο «ήσυχοι και κανονικοί» άνθρωποι που θυμίζουν υποχθόνια απειλητικά ζόμπι εναρμονισμένα με τις

αποσιωποιημένες σφαγές έξω στον κήπο -και πιο πέρα.

Μια διάχυτη γελαστή πολυπραγμοσύνη καταπίνει λεπτές νοηματικές αποχρώσεις, ειρωνικές αντιθέσεις, ομού και την ουσιώδη οικονομία του έργου, καθώς εμείς προσπαθούμε να μη χάσουμε το νήμα φράσεων και συμβάντων, έως που συμβιβαζόμαστε με τη σύγχυση και την πλήξη. Υπόλοιποι ηθοποιοί: Α. Ανεστοπούλου, Ν. Αξιώτης, Θ. Ευγενάκη, Τ. Θεωνά, Μ. Παπασάββα, Γ. Πατραμάνη.

Η γλώσσα των σωμάτων

Μια ανακούφιση μετά από τόση πάλη λέξεων, το βουβό και ποιητικά εύγλωττο «Lapland» της Ιωάννας Πορτόλου και της ομάδας Griffon στο θέατρο «Πορεία». Η κοπιώδης γλώσσα των «κωφάλαλων» σε επικοινωνιακή δόξα.

Στην ευμεγέθη οθόνη ακολουθούμε -αιωρούμαστε μαζί της- μια κάμερα που γλιστρά αθόρυβα πάνω από παγωμένα τοπία αιώνιας σιγής λουσμένα στο πολικό φως (υπέροχες οι βιντεοσκοπήσεις της ελληνικής αποστολής στην Ανταρκτική), καταπράσινες λικνιζόμενες ελατοκορφές, λιβάδια με παραρούνες, απέραντες υδάτινες επιφάνειες, πάνω στις οποίες ρίχνουν τη μεγεθυσμένη σκιά τους οι πέντε χορευτές, παράγοντας μια διεισδυτική αίσθηση «ασυμμετρίας» ανάμεσα σε υπερκόσμια μοναξιά και ζωή. Από τη δραματουργία κίνησης-εικόνας-ήχου αναδύεται μια αναπόδραστη λαχτάρα για συντροφικότητα.

Είναι εντυπωσιακή η πυκνότητα αισθημάτων και ιδεών που μπορούν να μεταδώσουν τα σώματα, με κινητικό λεξιλόγιο την αφαίρεση. Οι Ρ. Γλυμίτσα, Τ. Ζέχας, Ν. Καρμίρη, Σ. Μικρούτσικου, Γ. Νικολαΐδης (αντι)στέκονται, περιμένουν, κλαίνε, λικνίζονται, βρίσκουν χρόνο ν' αλλάξουν αναρίθμητα κοστούμια (δεν χορεύουν πολύ, είναι αλήθεια), με ηχητικό φόντο ακατάληπτα ψιθυρίσματα, απροσδιόριστα ηλεκτρονικά ρυθμικά ακούσματα, λυγμούς, θρόισμα της φύσης - αιχμαλωτίζοντας το βλέμμα και τη φαντασία μας. Θα ήταν μιζέρια να σκαλώναμε στη ναρκωτική «κοιλιά» του β' μέρους...

Σκηνικά Μ. Βασιλάκη, κοστούμια Ι. Τσάμη, βίντεο Λ. Χαρίτος.

Εσωτερικά: * «2004 - An invitation to dance» από το Theseum Ensemble * «Πολύ μακριά» στο Αμόρε * «Lapland» στο θέατρο Πορεία
Λεζάντες: Από την παράσταση «2004 - An invitation to dance» του Theseum Ensemble
Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Θέμα: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ